

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/210/2020
Identifikačné číslo spisu: 3117201640
Dátum vydania rozhodnutia: 29.10.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Mária Trubanová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:3117201640.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti o maloletého F. Z., nar. P., bytom u otca, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Pezinok, pracovisko Senec, dieťa rodičov matky V. Z., bývajúcej v Z., zastúpenej JUDr. Darinou Kučerovou, advokátkou, so sídlom advokátskej kancelárie Železničná 90/12, Považská Bystrica a otca R. Z., bývajúceho v W., zastúpeného JUDr. Libušou Dočkalovou, advokátkou, so sídlom advokátskej kancelárie Lachova 32, 851 03 Bratislava, o návrhu matky na výkon rozhodnutia, ktorým bol upravený styk s maloletým, vedenej na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 8Em/4/2018, o dovolaní otca maloletého proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 08. októbra 2019 sp. zn. 11CoE/21/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Považská Bystrica (ďalej „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) uznesením zo 07. januára 2019, č. k. 8Em/4/2018-332, nariadil výkon rozhodnutia - Rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17CoP/5/2016-709 zo dňa 15. februára 2017, právoplatného dňa 15. februára 2017 a vyzval otca maloletého, aby sa podrobil Rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17CoP/5/2016-709 zo dňa 15. februára 2017, ktorým je upravený styk matky s maloletým. Podľa názoru súdu nie sú ospravedlnenia hodným dôvodom nerealizovania styku. Matka sa má stretávať s maloletým raz za 2 týždne, preto pre zachovanie, resp. zlepšenie väzieb medzi synom a matkou je nutné, aby ich stretnutia prebiehali na mieste, ktoré im zabezpečí pokoj a súkromie. Matka má právo na udržanie väzieb medzi ňou a synom. K narušeniu týchto väzieb nepochybne prispel najmä otec tým, že maloletého viedol k nenávisti voči matke. Pokiaľ otec svoje výchovné pochybenia neodstráni a nezačne viesť maloletého k tomu, aby si začal matku vážiť, matka má právo obrátiť sa na štátne orgány, aby jej pomohli uchovať jej právo na styk so synom.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie otca uznesením z

08. októbra 2019 sp. zn. 11CoE/21/2019 napadnuté uznesenie potvrdil. V odôvodnení na zdôraznenie správnosti napadnutého uznesenia súdu prvej inštancie dodal, že povinný minimálne štyri roky nerešpektuje vykonateľné rozhodnutie súdu o úprave styku s maloletým. Je absolútne neakceptovateľné, že otec ako povinný znemožňuje styk matky s maloletým a nerešpektuje súdne rozhodnutie. Pokiaľ maloletý riadnu realizáciu styku odmieta, je to dôsledok nedostatočného pozitívneho vplyvu otca na maloletého. Keďže preukázateľne exekučný titul č. k. 17CoP/5/2016-709 zo dňa 15. februára 2017 nebol dodržiavaný, súd svojím uznesením nariadil jeho výkon a súčasne v súlade s ustanovením § 378 Civilného mimosporového poriadku č. 161/2015 Z. z. (ďalej aj „CMP“) otca vyzval na podrobenie sa výkonu daného exekučného titulu, aby došlo k dobrovoľnému splneniu povinnosti otca zabezpečovať styk medzi maloletým a matkou.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal otec maloletého (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, pričom jeho prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Z. z. (ďalej aj „CSP“) a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. K § 420 písm. f/ CSP dovolateľ uviedol, že napadnuté uznesenie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné a vykazuje znaky arbitrárnosti. Odvolací súd nevykonal dôkazy navrhnuté otcom ako povinným, z odôvodnenia nie je zrejmé akými úvahami sa pri hodnotení dôkaznej situácie riadil. Napadnuté uznesenie nevychádza zo spoľahlivo zisteného skutočného stavu vecí a jeho odôvodnenie nie je presvedčivé. Rozhodnutie odvolacieho súdu nevychádza z objektívneho a komplexného posúdenia rozhodujúcich skutočností a je založené na nesprávnych skutkových a právnych zisteniach, ktoré neodrážajú aktuálny stav z hľadiska doby uplynulej od podania návrhu na výkon rozhodnutia. Pre konanie o podanom odvolaní povinného mali zásadný význam skutočnosti, o ktorých sa odvolací súd vôbec nezmiňuje, a teda ide o dôkazy, ktoré vôbec nevykonal: 1. vyjadrenie oprávnenej zo dňa 18. septembra 2018 vo veci vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod č. k. 17P/192/2018, ktorá netrvá na realizácii styku v zmysle súdnej úpravy a uprednostňuje styk n a základe slobodného rozhodnutia syna po predchádzajúcej dohode, 2. návrh povinného na zmenu úpravy styku zo dňa 20. apríla 2018, ktorý je predmetom konania na okresnom súde pod č. k. 17P/192/2018. Rozhodnutie krajského súdu nerešpektuje ani záujem maloletého podľa čl. 3, názor dieťaťa podľa čl. 12 a slobodu prejavu podľa čl. 13 Dohovoru o právach dieťaťa. V konaní nebol rešpektovaný princíp rovnosti zbraní ako jeden z prvkov práva na spravodlivý proces. Dôkazy v prospech povinného, významné pre rozhodnutie odvolacieho súdu, neboli vôbec vykonané. K § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolateľ uviedol, že odvolací súd nereflektoval na dôkazy, ktoré do konania založil, a teda jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení vecí, keďže v zmysle ustanovenia § 35 CMP zákon ukladá zistiť skutočný stav vecí. Z rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejmé, že sa odvolacími námietkami povinného vôbec nezaoberal. Dovolateľ navrhol, aby dovolací súd uznesenie krajského súdu a uznesenie súdu prvej inštancie v celom rozsahu zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, pričom oprávnená je povinná nahradiť povinnému trovy dovolacieho konania.

4. Matka maloletého ani opatrovník maloletého sa k dovolaniu otca písomne nevyjadрили.

5. Od 1. júla 2016 sa konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých riadia ustanoveniami Civilného mimosporového poriadku (zákona č. 161/2015 Z. z., ďalej len „CMP“). Ustanovenie § 76 CMP vymedzuje prípady, v ktorých (v pôsobnosti tohto zákona) dovolanie prípustné nie je; neupravuje teda, kedy (v pôsobnosti tohto zákona) je dovolanie prípustné. Vzhľadom na to, že v danom prípade nejde o vec, na ktorú by sa vzťahovalo ustanovenie § 76 CMP, bolo potrebné aplikovať § 2 CMP, v zmysle ktorého ods. 1 sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Prípustnosť dovolania otca bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) oprávnená osoba zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a

7 Cdo 92/2012).

8. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

9. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014). Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch.

10. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

11. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

13. V danom prípade dovolateľ prípustnosť dovolania odvodil z § 420 písm. f/ CSP a procesnú vadu spočívajúcu v porušení práva na spravodlivý proces videl v nesprávnom postupe súdov prvej a druhej inštancie v procese dokazovania a pri hodnotení dôkazov, pričom rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené (nepreskúmateľné) a z toho dôvodu aj arbitrárne. Namietal tiež nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, avšak právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená neuviedol.

14. Už v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 236/2016 (publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 19/2017) najvyšší súd uviedol, že základným (a spoločným) znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 CSP, je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej, alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. V prípade, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 420 CSP, dovolací súd skúma prednostne, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o existencii procesnej vady konania v zmysle § 420 CSP pristupuje dovolací súd len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu uvedenému v tomto ustanovení. A k j e dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP irelevantné, či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nedošlo.

15. Rozhodnutím vo veci samej je meritórne rozhodnutie. Pojem „vec sama“ znamená predmet konania tak, ako bol vymedzený v žalobe (návrhu). Rozhodnutie vo veci samej je také rozhodnutie, v ktorom sa súd zaoberá nárokom, ktorý strany (resp. účastníci konania) uplatnili. Ide o nachádzanie hmotného práva. Súdna prax sa ustálila v názore, že vec sama je predmet, pre ktorý sa konanie vedie, v sporovom konaní je to nárok, o ktorom má byť v konaní vecne rozhodnuté. Rozhodovaním o veci samej nie je také rozhodnutie, ktoré zakladá stranám len procesné práva (napr. rozhodnutie o odpustení zmeškania lehoty na podanie odvolania), aj keby bolo rozhodnutie vydané v konaní začatom na návrh (viď napr. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 14/2017). Ďalší charakteristický znak pre „rozhodnutie vo

veci samej“ je ten, že sa ním zakladá prekážka veci rozhodnutej (§ 230 CSP), na rozdiel od rozhodnutia nemeritórneho, ktoré takéto účinky nemá. Rozdiel možno nájsť aj, pokiaľ ide o formu prijatého rozhodnutia, vo veci samej v sporovom konaní sa bezvýnimočne rozhoduje rozsudkom, výnimkou sú len niektoré mimosporové konania, kedy sa podľa CMP rozhoduje vo veci samej uznesením (porovnaj § 212 ods. 1 CSP a § 39 ods. 2 CMP). Naopak, ak súd v sporovom konaní nerozhoduje vo veci samej, rozhoduje uznesením (§ 234 ods. 1 CSP).

16. O konečné rozhodnutie súdu v zmysle ustanovenia § 420 CSP ide v situácii, keď odvolací súd nemôže vo veci rozhodnúť meritórne, pretože sú tu také prekážky, pre ktoré nemohol žalobu prerokovať, konanie končí procesným rozhodnutím bez toho, aby sa vec sama vecne prerokovala (pozri napr. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 45/2017). Podmienka „konanie končí“ má svoju nadväznosť na prvú spomínanú podmienku „vo veci samej“. Z uvedeného plynie, že prípustnosť dovolania v zmysle § 420 CSP nemožno vzťahovať na rozhodnutia, ktoré by boli vydané v exekučnom, či vykonávacom konaní; zmyslom týchto osobitných konaní už nie je právo nachádzať, ani ho konštituovať, ako je to v základnom konaní, ktorého výsledkom je rozsudok vo veci samej, ale ide o nadväzujúce konania, ktorých konečným cieľom je zabezpečiť vykonanie súdneho rozhodnutia.

17. Rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo v danom prípade potvrdené rozhodnutie súdu prvej inštancie o vyhovení návrhu oprávnenej matky na výkon rozhodnutia, svojou povahou nenapĺňa znaky rozhodnutia vo veci samej. Ide totiž o rozhodnutie vydané vo vykonávacom konaní (§ 370 a nasl. CMP), ktorému už predchádzalo rozhodnutie vo veci samej (rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17CoP/5/2016-709 zo dňa 15. februára 2017), ktoré je exekučným titulom. Nejedná sa ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, v dôsledku čoho proti takému rozhodnutiu nie je dovolanie podľa § 420 CSP prípustné. K rovnakému právnomu záveru najvyšší súd dospel napr. už v rozhodnutiach vedených pod sp. zn. 8 Cdo 77/2020 a sp. zn. 9 Cdo 13/2020.

18. Dovolací súd preto konštatuje, že prípustnosť dovolania uplatneného dovolateľom podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nie je daná, preto dovolací súd dovolanie otca v tejto časti ako neprípustné podľa § 447 písm. f/ CSP odmietol.

19. Pokiaľ dovolateľ vyvodil prípustnosť podaného dovolania i z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, z ktorého vyplýva, že dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, dovolací súd v tejto súvislosti uvádza, že táto - právne relevantná otázka v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí byť procesnou stranou (dovolateľom) v dovolaní vymedzená jasným, určitým, konkrétnym a zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť, prípadne aj dôvodnosť dovolania.

20. Uvedený dôvod prípustnosti dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu predpokladá, že danú právnu otázku dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu preto daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Na rozdiel od doterajšej právnej úpravy v zmysle Občianskeho súdneho poriadku, keď výlučne odvolací súd mohol vysloviť, že je v jeho rozhodnutí riešená otázka zásadného právneho významu, na ktorú samostatným výrokom pripustil dovolanie a dovolací súd nemal oprávnenie skúmať, či skutočne ide o otázku zásadného právneho významu, ale bol oprávnený preskúmať takéto rozhodnutie odvolacieho súdu iba v rámci pripustenej otázky, súčasná právna úprava dáva dovolaciemu súdu právomoc rozhodnúť o tom, či ide o otázku zásadného právneho významu, ktorá nebola dosiaľ riešená, a z tohto pohľadu rozhodnúť o prípustnosti dovolania. Dovolací súd o tom, že dovolanie je z tohto dôvodu prípustné, nevydáva osobitné rozhodnutie, ale sám si posúdi túto otázku ako predbežnú a v prípade, že dospeje ku kladnému záveru, ide o prípustné dovolanie a dovolací súd bez ďalšieho preskúma napadnuté rozhodnutie a meritórne o ňom rozhodne. Predpokladom prípustnosti dovolania je dôsledné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, v ktorom odvolací súd musí uviesť svoj názor na riešenie tejto právnej otázky (§ 393 ods. 2, 3 CSP). V konkrétnom prípade musí dovolateľ relevantne odôvodniť, že dovolanie je prípustné, pretože zásadná právna otázka nebola dovolacím súdom dosiaľ riešená, pričom dôvodom dovolania potom môže byť len otázka právneho posúdenia a spochybnenie jej vyriešenia zo strany odvolacieho súdu a ako aj odôvodnenie právneho záveru, ktorý zastáva dovolateľ (porovnaj Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, str. 1382).

21. Dovolateľ v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ v dovolaní vyššie uvedeným spôsobom nešpecifikoval, ktorá konkrétna, z hľadiska tohto sporu relevantná právna otázka, od

vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a ktorá ešte nebola dovolacím súdom vyriešená. Samotná polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, eventuálne spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd rozhodol, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach alebo predpokladoch o tom, ktorú právnu otázku mal dovolateľ na myslí.

22. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nemôže dovolací súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili súd prvej inštancie a odvolací súd, pretože ak by k tomu pristúpil, dopustil by sa procesne neprípustného dovolacieho prieskumu, ktorý by bol (všeobecne) v zjavnom rozpore s novou koncepciou právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania, nastolenou prijatím aktuálneho procesnoprávneho predpisu - Civilného sporového poriadku, a zároveň takýto neprípustný dovolací prieskum by sa (konkrétne) priechil i cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (porovnaj analogicky sp. zn. 1 Cdo 23/2017, 2 Cdo 117/2017, 3 Cdo 6/2017, 4 Cdo 95/2017, 7 Cdo 140/2017, 8 Cdo 78/2017).

23. Dovolací súd preto konštatuje, že ani prípustnosť dovolania uplatneného dovolateľom podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nie je daná. Preto dovolací súd dovolanie otca aj v tejto časti odmietol v zmysle § 447 písm. f/ CSP.

24. O náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 52 CMP.

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.